

ถอดบทเรียน

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
อำเภอเมืองนิงกาฬ จังหวัดนิงกาฬ

นายกวางทอง ราช

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองนิงกาฬ จังหวัดนิงกาฬ
กรมส่งเสริมการเกษตร

บทนำ

การพัฒนาเกษตรกรรมอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ รวมถึงการถ่ายทอดประสบการณ์จากเกษตรกรผู้ประสบความสำเร็จไปสู่เกษตรกรรายอื่นอย่างเป็นระบบ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ขึ้นในทุกอำเภอทั่วประเทศ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้กลางของชุมชน ที่ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิต และการตลาดอย่างครบวงจร ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเมืองบึงกาฬ จัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตรของชุมชน เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสามารถนำองค์ความรู้จาก ศพก. ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองได้

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ ได้ทำการถอดบทเรียนและรวบรวมข้อมูลของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเมืองบึงกาฬ และข้อมูลของเกษตรกรต้นแบบของ ศพก. ทั้งในด้านโครงสร้างการดำเนินงาน กิจกรรมฐานเรียนรู้ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดองค์ความรู้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นแนวทางที่มีประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ตลอดจนเป็นต้นแบบในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ

สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรกรต้นแบบ.....	๑
ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.).....	๒
๑. สินค้าหลัก.....	๒
๓. ฐานการเรียนรู้.....	๗
๔. หลักสูตรการเรียนรู้.....	๑๒
๕. หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้).....	๑๔
๖. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด.....	๑๘
๗. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ).....	๑๙
ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.).....	๒๒
๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่.....	๒๒
๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก. ของท่าน).....	๒๔
๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:.....	๒๖
๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์.....	๒๖
๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน	๓๐
ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน.....	๓๑
ภาคผนวก	๓๓

ถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๘

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

ชื่อ-สกุล	นายกวาทอง ราษี
ปีเกิด	พ.ศ. ๒๕๐๐
ที่อยู่ปัจจุบัน	๑๖๔ หมู่ที่ ๗ บ้านโคกก่องใต้ ตำบลโคกก่อง อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ ๓๘๐๐๐
โทรศัพท์	๐๙๕-๒๖๘๒๑๑๕
สถานภาพ	สมรส
สถาบันการศึกษา	โรงเรียนนาสะแบง ต.นาสะแบง อ.ศรีวิไล จ.บึงกาฬ
วุฒิการศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ ๔
อาชีพปัจจุบัน	ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
รายได้	๑๒๐,๐๐๐-๑๘๐,๐๐๐ บาท/ปี
เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก.	ปี ๒๕๖๒

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก

นายกวางทอง ราชิ เกษตรกรต้นแบบของศูนย์ เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมตั้งแต่อายุ ๑๒ ปี และยังคงยึดถือเป็นอาชีพหลักจนถึงปัจจุบัน ในพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน ๑๗ ไร่ ๓ งาน ๖๒ ตารางวา

พืชรายได้ของศูนย์ ได้แก่ ผักก้านทอง ถั่วฝักยาว มะเขือเปราะ มะระขี้นก บวบงู มันเทศ นอกจากนี้ มีการปลูกข้าว เช่น ข้าวเหนียว กข๖ ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ และมีการปลูกข้าวบางสายพันธุ์ เช่น ข้าวดำ และข้าวเหนียวประดู่แดง มีคุณสมบัติเด่นด้านโภชนาการ และสามารถพัฒนาไปสู่ตลาดเฉพาะกลุ่ม เช่น ตลาดสุขภาพ หรือ การแปรรูปสินค้าเกษตรได้ นอกเหนือจากพืชผักและข้าว ยังมีการส่งเสริมการผลิตสินค้ารองที่ช่วยสนับสนุนระบบการเกษตรแบบยั่งยืน ได้แก่ ยางพารา เป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่มีบทบาทในการสร้างรายได้เสริมให้กับเกษตรกร ปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งผลิตจากวัสดุในศูนย์ ช่วยลดต้นทุนการผลิตและเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับดิน

๒. แปลงเรียนรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรสู่เกษตรกรในระดับพื้นที่ ผ่านกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในแปลงเกษตรต้นแบบ หรือที่เรียกว่า "แปลงเรียนรู้" ซึ่งเป็นพื้นที่ทดลองและสาธิตการผลิตสินค้าเกษตรที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยภายใน ศพก. แห่งนี้ มีแปลงเรียนรู้จำนวนทั้งสิ้น ๙ แปลง ประกอบด้วย

๒.๑ แปลงเรียนรู้ข้าว

เป็นแปลงสาธิตการปลูกข้าวสายพันธุ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น ข้าวเหนียว กข๖ และข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ โดยเน้นเทคนิคการเตรียมดิน การจัดการน้ำ และการดูแลรักษาในแต่ละช่วงของการเจริญเติบโต

๒.๒ แปลงเรียนรู้การปลูกผักก้านจอก

แสดงการปลูกผักก้านจอกที่เน้นการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการควบคุมศัตรูพืชแบบชีวภาพ เพื่อผลิตผักปลอดภัยและลดต้นทุนการผลิต

๒.๓ แปลงเรียนรู้ปลูกมะเขือเปราะ

นำเสนอเทคนิคการเพาะปลูกมะเขือเปราะ การดูแลรักษา และการป้องกันโรคแมลงที่เหมาะสม รวมถึงการจัดการดินและการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔ แปลงเรียนรู้การปลูกมันเทศ

สาธิตวิธีการปลูกมันเทศที่เหมาะสมกับสภาพดินในท้องถิ่น พร้อมทั้งแนวทางการดูแลจนถึงการเก็บเกี่ยว เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพหัวมัน

๒.๕ แปลงเรียนรู้การปลูกหอมแดง

แสดงขั้นตอนการปลูกหอมแดงตั้งแต่การเตรียมหัวพันธุ์ การปลูก การดูแล และการเก็บเกี่ยว

๒.๖ แปลงเรียนรู้การปลูกถั่วฝักยาว

ถ่ายทอดเทคนิคการปลูกถั่วฝักยาวให้ได้ผลผลิตสูง ด้วยการจัดค้ำอย่างเหมาะสม และการให้น้ำปุ๋ยในสัดส่วนที่พอเหมาะ

๒.๗ แปลงเรียนรู้การปลูกตะไคร้

สาธิตการปลูกตะไคร้เพื่อเป็นพืชสมุนไพรเชิงเศรษฐกิจ โดยเน้นการปลูกและการดูแลรักษาที่สอดคล้องกับระบบเกษตรอินทรีย์

๒.๘ แปลงเรียนรู้การปลูกข้าว

นำเสนอเทคนิคการเพาะปลูกข้าว การดูแลรักษา และการป้องกันโรคแมลงที่เหมาะสม รวมถึงการจัดการดินและการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๘ แปลงเรียนรู้การเลี้ยงหอยเชอรี่ในแปลงปลูกก้านจอง

เป็นแนวคิดใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าในระบบเกษตรผสมผสาน โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างพืชและสัตว์น้ำในการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อกัน ก้านจองสามารถเจริญเติบโตในพื้นที่ชุ่มน้ำและช่วยบังแสง ลดอุณหภูมิผิวน้ำ ขณะที่หอยเชอรี่ทำหน้าที่ช่วยกำจัดเศษอินทรีย์และวัชพืชน้ำบางชนิด ซึ่งเป็นส่งเสริมการใช้พื้นที่เพาะปลูกอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน และสร้างรายได้เสริมจากผลผลิตหอยเชอรี่ควบคู่กับการจำหน่ายผักก้านจอง

๓. ฐานการเรียนรู้

ภายในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้มีการจัดหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ รวมจำนวนทั้งสิ้น ๕ ฐานการเรียนรู้ โดยแต่ละฐานมุ่งเน้นด้านเทคนิคการผลิต และการจัดการทรัพยากรทางการเกษตรที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๓.๑. ฐานการเรียนรู้ด้านปศุสัตว์

หลักสูตรนี้มีเป้าหมายเพื่อให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงสัตว์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดต้นทุน ซึ่งเนื้อหาในหลักสูตรนี้จะเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนการเลี้ยง เช่น การจัดเตรียมพื้นที่เลี้ยง การปลูกหญ้าอาหารสัตว์ วิธีการเลี้ยงที่เหมาะสมกับชนิดของสัตว์

๓.๒. ฐานการเรียนรู้ด้านประมง

ฐานเรียนรู้นี้ช่วยเสริมสร้างความรู้แก่เกษตรกรในการเลี้ยงปลาและสัตว์น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถควบคุมสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้นเน้นองค์ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเหมาะสม เช่น วิธีการเตรียมบ่อก่อนการเลี้ยง การปรับปรุงคุณภาพน้ำให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำ

๓.๓. ฐานเรียนรู้ด้านน้ำหมักชีวภาพ

ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการใช้น้ำหมักที่มีคุณภาพ ตัวอย่างเช่น สูตรจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง สูตรหมักเศษอาหารจากแม่โคโคร สูตรจุลินทรีย์หน่อกล้วย สูตรการขยายอีเอ็ม ๕ และ สูตรชูโตโจ เป็นต้น

สูตรจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง

ส่วนผสม

น้ำตาล ๒ ขอนโต้ะ

ไข่ไก่ ๒ ฟอง

กะปิ ๒ ขอนโต้ะ

น้ำปลา ๒ ขอนโต้ะ

น้ำเปล่า ๕ ลิตร

ผงชูรส ๒ ขอนโต้ะ

ระยะเวลาหมัก: ๑๐ วัน

การสังเกต: น้ำที่หมักจะมีสีแดง

วิธีใช้: ผสมจุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ๒ ขอนโต้ะ ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร (สำหรับฉีดพ่นพืชผัก)

สูตรหมักเศษอาหารจากแมคโคร

ส่วนผสม

กากน้ำตาล ๑๐ กิโลกรัม

เศษอาหาร ๓๐ กิโลกรัม

พด.๒ ๑ ชอง

น้ำเปล่า ๕๐ ลิตร

ระยะเวลาหมัก: ๒๑ วัน

การสังเกต: น้ำที่นำไปใช้ได้จะมีลักษณะเป็นสีน้ำตาลเข้ม กลิ่นหอมอมเปรี้ยวอมหวาน

วิธีการใช้: ผสมน้ำหมัก ๑ ขอนโต้ะต่อน้ำ ๕ ลิตร ใช้ฉีดพ่นหรือรดลงในดิน

สูตรจุลินทรีย์หน่อกล้วย

ส่วนผสม

หน่อกล้วยสับ ๓๐ กิโลกรัม

กากน้ำตาล ๑๐ กิโลกรัม

วิธีทำ: นำหน่อกล้วยมาสับให้ละเอียด ผสมกับกากน้ำตาลใส่ลงในถัง

ระยะเวลาหมัก: ๒๑ วัน

เทคนิค: ใช้หน่อกล้วยความยาวประมาณ ๑ ศอก มีใบดาบ ๑-๒ ใบ ต้องไปตัดหน่อกล้วยตอนตี ๔ เพราะช่วงเวลานั้นจุลินทรีย์และธาตุอาหารอยู่ในหน่อกล้วยเยอะ และหน่อกล้วยที่นำมาหมักไม่ต้องล้าง นำมาสับแล้วหมักได้เลย

สูตรการขยาย EM๕

ส่วนผสม

EM๕ ๒ ช้อนโต๊ะ

กากน้ำตาล ๒ ช้อนโต๊ะ

น้ำ ๑ ลิตร

ระยะเวลาหมัก: ๒๑ วัน

การสังเกต: ถ้าเริ่มเป็นฝ้าสีขาวบนผิวน้ำหมัก แบบนี้ถือว่า นำไปใช้ได้แล้ว

สูตรซูโตจุ

ส่วนผสม

น้ำ ๕ ลิตร

กากน้ำตาล ๑ ลิตร

EM ๑ ลิตร

เหล้าขาว ๑ ขวดใหญ่

น้ำส้มสายชู ๑ ขวดใหญ่

วิธีทำ: นำส่วนผสมทุกอย่างมาผสมกัน ระยะเวลาหมัก: ๑๐ วันขึ้นไป

วิธีการใช้: ซูโตจุ อัตรา ๑๐ ซีซี หรือประมาณ ๑ ช้อนโต๊ะ ผสมกับน้ำสะอาด จำนวน ๕ ลิตร

การเข้าทำลาย: เมื่อนำมาฉีดพ่นแมลง จะทำให้แมลงเบื่ออาหาร และตายในที่สุด

ถ้าพ่นโดนไข่แมลงก็จะฟ่อ

๓.๔ ฐานเรียนรู้ด้านดินและปุ๋ย

มุ่งเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับการฟื้นฟูและปรับปรุงคุณภาพดินเพื่อให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก ประกอบด้วย วิธีการหมักดิน การบ่มดิน การห่มดิน รวมถึงการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ดินอย่างยั่งยืน

การหมักดิน แบบไม่กลับกอง

ดินที่ผ่านการหมักแล้ว สามารถนำไปใช้ปลูกพืชได้เลย หรือนำมาเพาะกล้าได้

การเตรียมพื้นที่

ปูพื้นด้วยผ้ายางเพื่อป้องกันไม่ให้ดินสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง ซึ่งช่วยควบคุมความชื้นและป้องกันการปนเปื้อนจากภายนอก

การจัดวางวัสดุเป็นชั้นๆ ดังนี้

ชั้นที่ ๑: ขุยมะพร้าว ๐.๕ ส่วน วางเป็นวัสดุรองพื้น

ชั้นที่ ๒: ดิน ๑ ส่วน สามารถใช้ดินที่มีคุณภาพต่ำได้

ชั้นที่ ๓: มูลสัตว์ ๑ ส่วน เช่น มูลวัว มูลไก่ หรือมูลหมู

ชั้นที่ ๔: ขุยมะพร้าวอีก ๐.๕ ส่วน สำหรับปิดทับด้านบน

โดยหลังจากวางวัสดุได้แต่ละชั้น ให้รดน้ำให้ชุ่มจนสังเกตเห็นว่าน้ำเริ่มไหลซึมออกทางด้านข้างของกองหมัก แสดงว่าความชื้นเพียงพอต่อกระบวนการหมัก ปล่อยให้กองหมักอยู่ในสภาพเดิมโดยไม่ต้องกลับกอง เป็นระยะเวลา ประมาณ ๑๕ วัน ถึง ๑ เดือน จึงจะสามารถนำดินใช้ได้

เทคนิค: ในแต่ละชั้น ต้องรดน้ำเบาๆ ให้น้ำค่อยๆ ซึมผ่าน จนน้ำอึดตัว ก่อนที่จะวางชั้นอีกชั้นหนึ่ง หลังจากทำแบบนี้เสร็จทุกชั้น ก็คลุมด้วยผ้ายาง ให้ดินเกิดการหมักและย่อยสลาย (ดินจะยุ่ย) ในระหว่างนี้ไม่ต้องรดน้ำแล้ว

ระยะเวลาการหมัก: ประมาณ ๑๕ วันขึ้นไป

การสังเกต: ให้สังเกตดินจนกว่าดินจะยุ่ย

๓.๕. ฐานเรียนรู้ด้านอารักขาพืช

ฐานเรียนรู้นี้มุ่งเน้นด้านการดูแลและรักษาพืชจากโรคและแมลงศัตรูพืช โดยเนื้อหาครอบคลุมถึงการวินิจฉัยโรคพืชอย่างถูกต้อง การจำแนกสาเหตุของโรค แนวทางการรักษาและป้องกันโรคพืชที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ การเรียนรู้ในหลักสูตรนี้มีส่วนช่วยลดความเสียหายจากศัตรูพืชและเพิ่มคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร

๔. หลักสูตรการเรียนรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้กำหนดการถ่ายทอดความรู้ผ่านหลักสูตรการเรียนรู้ที่มีทั้งหลักสูตรภาคบังคับและหลักสูตรเสริม ซึ่งออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และความต้องการของเกษตรกรในแต่ละช่วงฤดูกาล

๔.๑. หลักสูตรภาคบังคับ

หลักสูตรภาคบังคับเป็นหลักสูตรพื้นฐานที่เกษตรกรทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ก่อนเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรเฉพาะทางอื่น ๆ โดยมีจำนวน ๒ หลักสูตร ได้แก่

๔.๑.๑ การทำบัญชีครัวเรือน

มุ่งเน้นให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการบันทึกรายรับ รายจ่ายของครัวเรือนและกิจกรรมทางการเกษตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ต้นทุนและวางแผนการผลิตให้มีประสิทธิภาพ

วันที่	รายการ	เงิน	บาท	สตางค์	วันที่	รายการ	เงิน	บาท	สตางค์
1/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	1/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
2/1/63	เงินฝาก	500	00	00	2/1/63	เงินฝาก	500	00	00
3/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	3/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
4/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	4/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
5/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	5/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
6/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	6/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
7/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	7/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
8/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	8/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
9/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	9/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
10/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	10/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
11/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	11/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
12/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	12/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
13/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	13/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
14/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	14/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
15/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	15/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
16/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	16/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
17/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	17/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
18/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	18/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
19/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	19/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
20/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	20/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
21/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	21/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
22/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	22/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
23/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	23/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
24/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	24/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
25/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	25/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
26/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	26/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
27/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	27/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
28/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	28/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
29/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	29/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
30/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	30/1/63	เงินฝาก	1000	00	00
31/1/63	เงินฝาก	1000	00	00	31/1/63	เงินฝาก	1000	00	00

๔.๑.๒ เศรษฐกิจพอเพียง

ส่งเสริมแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพเกษตรกรรม

๔.๒. หลักสูตรเสริม

หลักสูตรเสริมเป็นหลักสูตรที่ปรับเปลี่ยนตามฤดูกาลและลักษณะของกิจกรรมทางการเกษตรในแต่ละช่วงเวลา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ ตัวอย่างเช่น

๔.๒.๑ ช่วงฤดูทำนา

มีการจัดสอน หลักสูตรการแช่เมล็ดพันธุ์ข้าวร่วมกับเชื้อไตรโคเดอร์มา เพื่อป้องกันโรคเน่าคอรวงและโรคอื่น ๆ ที่เกิดจากเชื้อราในระยะเริ่มต้นของการปลูกข้าว ส่งผลให้ได้ต้นกล้าที่แข็งแรง ลดการสูญเสียผลผลิต

๔.๒.๒ ช่วงฤดูแล้ง

เน้นหลักสูตรการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด เช่น การปลูกปอเทือง และ ถั่วพุ่ม เพื่อบำรุงดิน เพิ่มอินทรีย์วัตถุ และเตรียมความพร้อมของพื้นที่เพาะปลูกในฤดูถัดไป ช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีและเสริมสร้างความยั่งยืนของระบบเกษตรกรรม

๕. หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. คือ การเกษตรแบบไร่นาสวนผสม (Integrated Farming หรือ Mixed Farming) เป็นรูปแบบการเกษตรที่มีเป้าหมายเพื่อใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยผสมผสานการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และการผลิตอื่น ๆ ไว้ในพื้นที่เดียวกันอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการทำเกษตรแบบไร่นาสวนผสม

๑. เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร
๒. ใช้พื้นที่ น้ำ และวัสดุทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด
๓. หมุนเวียนทรัพยากร เช่น มูลสัตว์ใช้เป็นปุ๋ย พืชบางชนิดใช้ปรับปรุงดิน
๔. ลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาพืชหรือสัตว์ชนิดเดียว
๕. หากเกิดปัญหากับพืชชนิดหนึ่ง เกษตรกรยังมีรายได้จากพืชหรือสัตว์ชนิดอื่น
๖. เพิ่มรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน
๗. มีผลผลิตหลากหลายทั้งเพื่อบริโภคและจำหน่าย
๘. ลดการซื้ออาหาร ปุ๋ย หรือวัสดุจากภายนอก
๙. เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารของครอบครัวและชุมชน
๑๐. มีอาหารบริโภคตลอดปี เช่น ผัก ผลไม้ ข้าว ฯลฯ
๑๑. ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
๑๒. ลดการใช้สารเคมี
๑๓. ใช้วิถีธรรมชาติในการควบคุมโรคและแมลง
๑๔. พื้นฟูคุณภาพดินและความหลากหลายทางชีวภาพ
๑๕. ส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
๑๖. เน้นการพึ่งพาตนเอง การผลิตเพื่อกิน เหลือจึงขาย
๑๗. ยึดหลักพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในระบบเกษตร

เนื้อหาของหลักสูตร

๑. การหมักดิน แบบไม่กลับกอง

ดินที่ผ่านการหมักแล้ว สามารถนำไปใช้ปลูกพืชได้เลย หรือนำมาเพาะกล้าได้

ส่วนผสม

๑. ขุยมะพร้าว
๒. ดิน (ดินที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสมกับการปลูกพืช)
๓. มูลสัตว์

วิธีการทำ

ให้นำฝ้ายางมาปูรองไม่ให้สัมผัสดิน แล้วค่อยนำขุยมะพร้าว ๐.๕ ส่วนปูพื้น และนำดิน ๑ ส่วน (ดินเลวสามารถทำได้) ใส่เข้าไป นำมูลสัตว์ ๑ ส่วน ใส่ทับเข้าไป และนำขุยมะพร้าว ๐.๕ ส่วนมาใส่ปิดท้าย แล้วรดน้ำให้ชุ่มสามารถสังเกตได้จากการที่น้ำระบายออกทางข้าง จึงถือว่าชุ่มแล้ว แล้วจึงนำเอาฝ้ายางมาคลุมไว้ ลดการระเหยน้ำ ส่วนเรื่องของความสูง จะขึ้นอยู่กับจำนวนวัตถุดิบ แล้วหมักไว้ประมาณ ๑๕ วัน – ๑ เดือนโดยไม่ต้องพลิกกอง จึงจะสามารถใช้ได้ โดยจากการนำไปปรับใช้สามารถใช้ได้จริง พอหมักดินได้เหมาะสม ก็สามารถนำไปคลุกใช้ในแปลงได้

เทคนิค: ในแต่ละชั้น ต้องรดน้ำเบาๆ ให้น้ำค่อยๆซึมผ่าน จนน้ำอึดตัว ก่อนที่จะวางชั้นอีกชั้นหนึ่ง หลังจากทำแบบนี้เสร็จทุกชั้น ก็คลุมด้วยฝ้ายาง ให้ดินเกิดการหมักและย่อยสลาย (ดินจะยุ่ย) ในระหว่างนี้ไม่ต้องรดน้ำแล้ว

ระยะเวลาการหมัก: ประมาณ ๑๕ วันขึ้นไป

การสังเกต: ให้สังเกตดินจนกว่าดินจะยุ่ย

การเตรียมดินก่อนปลูกพืช

๑. ใส่ปุ๋ยคอก/ปุ๋ยหมัก
๒. หวานโดโลไมต์หวานแปลง
๓. หวานปุ๋ยหินฟอสเฟส (๐-๓-๐) ลงในแปลง (โดยหวานบาง)
๔. น้ำหมักผสมน้ำ (อัตราส่วน ๑๐ ลิตรต่อ น้ำหมัก ๑ กระป๋องนม) รดให้ทั่วแปลง
๕. หลังจากนั้นใช้คราดคลุกเคล้าให้เข้ากัน หรือ ใช้โรตารีปั่นให้ผสมกัน แล้วกร่อง เพื่อปลูกพืช

ได้เลย

การปลูกและดูแลพืชให้เหมาะสมในพื้นที่

๑. ข้าว

การเลือกข้าวพันธุ์ กข ๒๔ เป็นข้าวเจ้าพันธุ์กลางที่ได้รับความนิยมในหลายพื้นที่ เนื่องจากมี อายุเก็บเกี่ยวสั้นกว่าข้าวพันธุ์ทั่วไป โดยใช้เวลาในการปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวประมาณ ๑๐๐-๑๑๐ วัน ข้อดีของการปลูกข้าวพันธุ์ กข ๒๔ คือ สามารถเก็บเกี่ยวได้เร็ว จึงช่วยให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการพื้นที่เพาะปลูกได้อย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ หลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว ยังมีระยะเวลาที่เพียงพอในการปลูกพืชหลังนา เช่น มันเทศ พืชผักฤดูแล้ง พืชตระกูลถั่ว เป็นต้น

เป้าหมายของการผลิตข้าวของศูนย์: ๑ ไร่ ให้ผลผลิต ๑ ตัน โดยในช่วงนี้อยู่ระหว่างการทดสอบการเตรียมดิน ซึ่งก่อนการปลูกข้าว (ประมาณช่วงเดือนเมษายน) จะหวานปอเทือง และปุ๋ยคอกในแปลง แล้วค่อย

ไถกลบ ใส่มูลสัตว์ ๔ ตัน/ไร่ (๔ ปี ใส่แค่ ๑ ครั้ง) หว่านให้ทั่วแปลง ทั้งไว้ประมาณ ๑๐ วัน หลังจากนั้นใช้โรตารีปั่นดินให้เข้ากัน และทุก ๆ ปีจะใส่น้ำหมัก ๘ ถึง (ต้องใส่ก่อนปลูกประมาณ ๑ เดือน) และเพิ่มธาตุอาหาร โดยการฉีดพ่นแคลเซียมโบรอน ในช่วงระยะข้าวตั้งท้อง ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๗-๑๘ อัตรา ๓๐ กิโลกรัมต่อไร่

๒. ก้านจอง

การเตรียมดิน: โดยจะใส่น้ำหมักจากเศษอาหาร ๘ ถึงในแปลง แล้วตีดินให้เข้ากัน (ทำครั้งเดียวก่อนปลูก) แล้วปักดำต้นกล้าก้านจองได้เลย แล้วเริ่มเก็บเกี่ยวก้านจองได้เมื่อไหร่: หลังปลูกไม่ถึงเดือน (๓ สัปดาห์) สามารถเก็บเกี่ยวได้เลย เนื่องจากต้นก้านจองที่ย้ายปลูกจะโตมาประมาณหนึ่งแล้ว อายุเก็บเกี่ยวได้นานสุดก็เดือน: อายุเก็บเกี่ยวขึ้นอยู่กับการดูแลรักษา (จากที่ปลูกมาแล้ว เก็บเกี่ยวได้มากที่สุด ๗ เดือน) ผักก้านจอง หากเก็บเกี่ยวไปนานๆ ต้นก้านจองจะสูงขึ้น เหนือหน้า จะทำให้ดอกก้านจองก้านสั้น และต้นจะหักล้มได้ง่าย

ศัตรูพืชของก้านจอง ได้แก่ เพลี้ย จะดูดกินน้ำเลี้ยง ทำให้ก้านจองใบแห้ง และ เชื้อรา จะทำให้เกิดอาการใบเน่า

๓. มันเทศ

จากประสบการณ์ของพ่อกวางทองแนะนำให้ปลูกหลังนา เนื่องจากหากปลูกติดต่อกันจะเกิดปัญหาเสียนดิน จึงต้องตัดวงจรการเจริญเติบโต

การเตรียมดิน: ไถดินเพื่อยกร่อง โรยปุ๋ยหมัก และปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ (พื้นที่ ๒ งานใช้ ๑๐ กิโลกรัม) ตามร่อง เอาดินกลบ วางสายน้ำหยด แล้วปักต้นมันเทศตามจุดน้ำหยด

การให้น้ำ: สังเกตจากความชื้นดิน (ให้น้ำอาทิตย์ละครั้ง ครั้งละ ๓๐ นาที) การเก็บเกี่ยว: ประมาณ ๘๐ วัน ถึงจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้

ปัจจุบันเกษตรกรมีแนวคิดในการปลูกเผือกต่อจากแปลงมันเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยตัดวงจรชีวิตของแมลงศัตรูพืชที่อาศัยในดิน โดยเฉพาะเสียนดิน ซึ่งมักพบในแปลงพืชหัว ทั้งนี้อยู่ระหว่างการเตรียมแปลงปลูก โดยมีการวางแผนปรับสภาพพื้นที่ให้สามารถเก็บกักน้ำได้ในลักษณะคล้ายกับการทำนา เรียกว่า “นาเผือก” เพื่อเอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของเผือก และช่วยลดการแพร่ระบาดของแมลงศัตรูพืชที่อาศัยในสภาพดินแห้ง นอกจากนี้หลังจากสิ้นสุดฤดูกาลปลูกข้าวในปีนี้ เกษตรกรมีแผนที่จะปลูกถั่วลิสงและมันเทศเป็นพืชหลังนา

๔. ถั่วฝักยาว

การเตรียมดิน: ไถดินทั่วทั้งแปลงเพื่อยกร่อง โรยปุ๋ยหมัก และปุ๋ย ๐-๓-๐ และโดโรไมต์ ตามร่อง เอาดินกลบ วางสายน้ำหยด นำกล้าถั่วฝักยาวที่อายุ ๒๑ วัน มาปลูกลงในแปลง ปลูกระยะ ๖๐ เซนติเมตร หลุมละ ๒ ต้นในระหว่างการดูแล ฉีดพ่นด้วยแคลเซียมโบรอน

ศัตรูพืช: ในช่วงฤดูฝน พวกมวน เพลี้ย จะเข้าทำลายฝักถั่ว

เทคนิคการจัดการ: เด็ดใบถั่วออก

๕. มะเขือเปราะ

การเตรียมดิน: ไถดินทั่วทั้งแปลงเพื่อยกร่อง โรยปุ๋ยหมัก และปุ๋ย ๐-๓-๐ และโดโรไมต์ ตามร่อง เอาดินกลบ วางสายน้ำหยด นำกล้ามะเขือที่อายุ ๒๑ วัน มาปลูกลงในแปลง ปลูกระยะ ๖๐ เซนติเมตร หลุมละ ๑ ต้นในระหว่างการดูแล ฉีดพ่นด้วยแคลเซียมโบรอน

ระยะเวลาเก็บเกี่ยว: ประมาณ ๑ เดือน

ศัตรูพืช: หนอนเจาะยอดถั่ว/ อาการใบแห้งของมะเขือ

เทคนิคการจัดการ: จะเด็ดใบมะเขือที่แก่/สีเหลืองออก

รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ คือ การบรรยาย การสาธิต การเดินดูงาน และการร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างผู้ศึกษาดูงานและวิทยากร

๖. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด

นายกวางทอง ราชี่ ในฐานะประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ระดับอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ เข้าร่วมการประชุมคณะกรรมการเชื่อมโยงเครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับจังหวัด และระดับอำเภออย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมกันระดมความคิด แสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาต่าง ๆ รวมถึงเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ของ ศพก. และเครือข่าย ในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด นอกจากนี้ยังเข้าร่วมประชุมการจัดทำแผนงานขับเคลื่อนด้านการเกษตรร่วมกับหน่วยงานอื่นอีกด้วย เช่น เกษตรและสหกรณ์ สภาเกษตรกรร สำนักงานพาณิชย์จังหวัด กรมพัฒนาที่ดิน

[illegible]

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

มีพื้นฐานครอบครัวเป็นลูกเกษตรกร พ่อแม่ก็ทำการเกษตร ส่วนใหญ่เป็นการทำนาข้าว จึงเริ่มทำการเกษตรตั้งแต่อายุ ๑๒ ปี มีความรักและสนใจในการเกษตร ต่อมามีคนชักชวนให้ไปอบรม ไปดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ ทำให้เกิดความสนใจและอยากลองนำมาปรับใช้กับพื้นที่ของตัวเอง จุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นเมื่อประมาณ ปี ๒๕๕๙ เมื่อหน่วยงานราชการด้านการเกษตรเริ่มเข้ามาจัดการอบรมให้ความรู้ที่สวนของข้าพเจ้า ซึ่งในขณะนั้นยังไม่เป็นศูนย์อย่างเป็นทางการ เพียงแต่มีแปลงนาและบ่อปลาเพียง ๑ บ่อเท่านั้น

เมื่อได้รับการแต่งตั้งให้เป็น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จึงเริ่มมีการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ มากขึ้น เช่น กรมประมงที่นำปลามาแจกเพื่อเลี้ยงในบ่อ ศูนย์เริ่มพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการเลี้ยงวัว เพราะอยากทำนาอินทรีย์ เนื่องจากมูลโคสามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก สำหรับใช้ในนาข้าวได้ แต่ก็เกิดคำถามกับตัวเองว่า “จะอย่างไรให้นามีหญ้าให้วัวกินอย่างเพียงพอ” คำถามนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนวิธีคิด จึงเริ่ม ขยายคันนาให้กว้างขึ้น และ ปลูกหญ้าที่ บนคันนา เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากคันนาได้อย่างคุ้มค่า ในช่วงเริ่มต้น มีวัวเพียง ๗ ตัว และต่อมาเพิ่มจำนวนเป็น ๑๗ ตัว โดยแบ่งเป็นวัวแม่พันธุ์ ๑๕ ตัว และพ่อพันธุ์ ๒ ตัว ข้าพเจ้าจึงเรียกคันนาที่ปลูกหญ้าว่า “คันนาเงินแสน” เพราะสามารถสร้างรายได้ได้อย่างต่อเนื่อง

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง ๒๕๖๒ ได้ต่อยอดกิจกรรมเกษตรเพิ่มขึ้นทุกปี และเมื่อได้รับการยกระดับเป็น ศพก.หลัก ก็มีการพัฒนาพื้นที่เพิ่มเติม ได้แก่ การขุดบ่อปลาเพิ่ม และทดลองเลี้ยงแพะ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๖๗ ถึง ปัจจุบัน ข้าพเจ้าได้ปรับเปลี่ยนกิจกรรมจากการเลี้ยงแพะมาเป็นการปลูกพืชแบบผสมผสาน เช่น ข้าว ถั่วฝักยาว ข้าว ตะไคร้ มะเขือเปราะ ฝักก้านจอบ และ มันเทศ ซึ่งสามารถสร้างรายได้และใช้แรงงานภายในครอบครัวได้อย่างเหมาะสมแต่อย่างไรก็มีความท้าทายสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การตระหนักรู้ว่าตนเองมีอายุเพิ่มขึ้น จึงเกิดความกังวลว่า “จะยังมีแรงทำต่อได้อีกนานแค่ไหน” ประกอบกับปัจจุบันลูกหลานซึ่งเป็นแรงงานหลักก็มีแนวโน้มจะแยกย้ายไปสร้างครอบครัวของตนเอง จึงตั้งใจว่า ต้องทำให้สำเร็จภายในเวลาที่มีอยู่นี้ เพื่อวางรากฐานการเกษตรที่ยั่งยืนไว้ให้กับคนรุ่นหลัง นอกจากนี้ พื้นที่บริเวณนี้ยังเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ น้ำท่วมซ้ำซากในทุกปี จึงต้องแก้ไขด้วยการขุดสระและทำคูรอบพื้นที่ เพื่อกักเก็บน้ำและป้องกันน้ำท่วม นับเป็นแนวทางจัดการทรัพยากรที่เกิดจากประสบการณ์ตรงและการปรับใช้ความรู้เชิงวิชาการควบคู่กัน จากอดีตที่ใช้วิธีการเกษตรแบบดั้งเดิม สู่นำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และคำแนะนำจากหน่วยงานรัฐมาปรับใช้ เชื่อมั่นว่า “การเรียนรู้และปรับตัวอยู่เสมอ” คือหัวใจของเกษตรกรในยุคปัจจุบัน และเป็นก้าวสำคัญสู่การเกษตรที่มั่นคง ยั่งยืน และส่งต่อไปในรุ่นต่อไป

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ด้วยความตั้งใจเริ่มแรกในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเกษตรเป็น “เกษตรอินทรีย์” เพื่อหลีกเลี่ยงการพึ่งพาสารเคมี ถือเป็นหนึ่งในความท้าทายของการทำการเกษตร และเมื่อได้รับการแต่งตั้งให้เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกรในชุมชน จึงทำให้รู้สึกกดดันและกังวลใจ ว่าตนเองจะสามารถทำหน้าที่ได้ดีเพียงใด โดยเฉพาะเมื่อต้องเป็นต้นแบบของการพัฒนาการเกษตร ในช่วงเริ่มต้นการจัดตั้ง ศพก. หลัก ก็ได้มีหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยเข้ามาสนับสนุน ทั้งในด้านองค์ความรู้ เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ และการพัฒนาแปลงเรียนรู้ โดยส่วนตัวก็มีความรู้สึกกังวลว่า “ตนเองจะสามารถทำได้หรือไม่” ด้วยข้อจำกัดด้านแรงงาน อายุที่มากขึ้น และความไม่มั่นใจในศักยภาพของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามด้วยความตั้งใจและการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง รวมถึงอาศัยความรู้เชิงวิชาการ ประสบการณ์ และการนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรเข้ามาประยุกต์ใช้ ทำให้สามารถพัฒนาแปลงเกษตรให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับแนวทางเกษตรอินทรีย์ได้สำเร็จ รวมถึงสามารถเป็นต้นแบบที่ดีให้แก่เกษตรกรรายอื่น ๆ ในพื้นที่ได้

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑. การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร

องค์ความรู้ที่ได้จากการอบรมมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร ได้แก่ การประดิษฐ์เครื่องตัดหญ้าใช้เอง การใช้เครื่องจักรยกทรงเพื่อทุ่นแรง ใช้ระบบน้ำหยด การใช้พลาสติกคลุมดิน ผลิตแก๊สหุงต้มใช้เองจากขี้วัว การใช้น้ำหมักชีวภาพในการปรับปรุงบำรุงดิน

๒. อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

ขั้นตอนที่ ๑ สำรวจ วิเคราะห์แปลงการเกษตร เริ่มต้นด้วยการเก็บข้อมูลสภาพพื้นที่จริง เช่น ดิน

น้ำ และสภาพภูมิอากาศ ผ่านการสำรวจภาคสนามและการวิเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ กรมอุตุนิยมวิทยา

ขั้นตอนที่ ๒ วิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่พบเจอ สืบค้นข้อมูล และนำมาทดลองปฏิบัติในพื้นที่จริง

ขั้นตอนที่ ๓ จัดตั้งแปลงเรียนรู้ แปลงต้นแบบให้เกษตรกรในพื้นที่

ขั้นตอนที่ ๔ ฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่เกษตรกร ส่งเสริมการสร้าง Smart Farmer ด้วยการเพิ่มทักษะด้านเทคนิค ดิจิทัล และการตลาด

ขั้นตอนที่ ๕ ขยายผลสู่กลุ่มเกษตรกรและแปลงใหญ่ ใช้ศูนย์ ศพก. เป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ สนับสนุนกลุ่มแปลงใหญ่ ให้ร่วมใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการแปลง และการตลาด เพื่อยกระดับเป็นธุรกิจครบวงจร

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก. ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑)ผักก้านจอบ.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๒-๐-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๒)ถั่วฝักยาว.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๑-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๑.๓)มันเทศ.....พื้นที่ปลูกจำนวน.....๐-๒-๐.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑)ปลาตะเพียน.....จำนวน.....๒,๐๐๐ (หน่วย.....ตัว.....)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑)วัวเทศเมีย.....จำนวน.....๓.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๒.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑)มะม่วง.....จำนวน.....-.....(หน่วย.....กิโลกรัม.....)

๔.๒)หน่อไม้ดอง/หน่อไม้สด.....จำนวน.....-.....(หน่วย.....ถุง.....)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ผักก้านจอบ.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)ค่าแรง.....เป็นเงิน.....๓๐๐.....บาท/ไร่

๑.๒)ค่าน้ำมันรถ.....เป็นเงิน.....๓๐๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต๖๐๐.....บาท/ไร่

รายได้บาท/ไร่

๒) สินค้า.....ถั่วฝักยาว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)ค่าเมล็ดพันธุ์ ๒ ของ.....เป็นเงิน.....๖๐.....บาท

๑.๒)ค่าตาข่าย.....เป็นเงิน.....๒๕.....บาท

๑.๓)พลาสติกคลุมดิน ๔๐ เมตร/ร่อง.....เป็นเงิน.....๕๐.....บาท/เมตร

รวมต้นทุนการผลิตบาท/ไร่

รายได้บาท/ไร่

๓) สินค้า.....มันเทศ.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)ค่าสายยางระบบน้ำหยด.....เป็นเงิน.....๕๐.....บาท/ไร่

๑.๒)ค่าปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕.....เป็นเงิน.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิตบาท/ไร่

รายได้บาท/ไร่

๔) สินค้า.....พันธุ์ปลา.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)ได้รับการสนับสนุนพันธุ์ปลาและค่าอาหารทุกปี ปีละ ๑ ครั้ง เป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิตบาท/ไร่

รายได้บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ การขายผัก เช่น ผักก้านทอง ถั่วฝักยาว มันเทศ

เฉลี่ยรายได้วันละ๖๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ การขายผัก เช่น ผักก้านทอง ถั่วฝักยาว มันเทศ

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ๒,๐๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ การขายผัก เช่น ผักก้านทอง ถั่วฝักยาว มันเทศ

เฉลี่ยรายได้เดือนละ๑๐,๐๐๐ - ๑๕,๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ การขายผัก เช่น ผักก้านทอง ถั่วฝักยาว มันเทศ

เฉลี่ยรายได้ปีละ๑๒๐,๐๐๐ - ๑๘๐,๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑. เกษตรกรในพื้นที่และนอกพื้นที่ ได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก ศพก.

๒. เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จาก ศพก. สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้

เรื่องรายได้ ปลูกพืชตามความต้องการของตลาด เวลามีคนมาดูงานจะได้รู้ว่าตอนนี้ตลาดต้องการพืชอะไร สามารถขายผลผลิตให้กับชุมชนและคนที่มาดูงาน

๒. ได้รู้จักหน่วยงานราชการส่วนต่างๆ เช่น หม่อนไหม ธกส. ที่มาอบรม/ประสานงาน ทำให้มีคอนเนคชันกับหน่วยงานต่างๆ รวมถึงธนาคาร

๓. ได้พัฒนาตนเอง

๔. ได้พัฒนาศพก.ให้ดีขึ้นเรื่อยๆ /ได้รับเงินทุน,การสนับสนุนในการพัฒนา

๕. มีระบบน้ำ ระบบอบแห้ง

๖. มีเครือข่ายภายในจังหวัดมากขึ้น สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ที่มาดูงาน เมื่อเขากลับไปทำ ศพก. ของตัวเอง จึงเกิดเป็นเครือข่าย

๗. ผู้มาดูงานที่ ศพก.ของเรา จะได้ทั้งความรู้และของแจก (ปุ๋ย/น้ำหมัก)

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

การปรับใช้ BCG Model มาใช้ใน ศพก.

เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy): การเลือกพันธุ์ข้าวที่มีธาตุอาหารสูง, การใช้จุลินทรีย์ในน้ำหมักในการปรับปรุงดิน และการผลิตอาหารปลา

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy): การหมักดินเพื่อปรับปรุงคุณภาพ, การผลิตน้ำหมักจากเศษอาหารในครัวเรือน, การนำเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาทำปุ๋ยหมัก, การใช้ขี้วัวหมักทำแกสใช้ในครัวเรือน

เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy): การใช้น้ำหมักจากพืชผักในการควบคุมแมลงศัตรูพืช, การอนุรักษ์ดินและน้ำ, การปลูกพืชผักหลากหลายและหมุนเวียนในพื้นที่, การเลี้ยงหอยเชอรี่ในแปลงปลูกก้านจอบ, การเก็บเมล็ดสำหรับทำพันธุ์ต่อไป

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การหยุดเผาเศษวัสดุ โดยการนำวัสดุมาหมักร่วมกับมูลสัตว์ทำเป็นปุ๋ยหมัก เพื่อช่วยลดมลภาวะ สร้างสิ่งแวดล้อมดี และทำให้ดูเป็นตัวอย่างการลดการเผาไหม้ได้อย่างไร

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

เป็นแบบอย่างการเกษตรในพื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ ในด้านการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงเป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ด้านเกษตรกรที่นำเอาความรู้เข้าร่วมอบรมจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ การศึกษาดูงาน ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้ต่อยอดมาปรับใช้ เช่น การหมักดิน การปลูกพืชผักหมุนเวียนสร้างรายได้ในพื้นที่ตลอดทั้งปี การเลี้ยงหอยเชอรี่ร่วมกับการปลูกก้านจอบ การใช้น้ำหมักในการปรับปรุงดิน การเก็บเมล็ดสำหรับทำพันธุ์

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเมืองบึงกาฬ มีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดองค์ความรู้, จัดกิจกรรมการอบรม, รองรับการศึกษาดูงาน, และ ให้คำปรึกษาเชิงวิชาการ ด้านการเกษตรแก่ผู้สนใจทั้งในและนอกพื้นที่ ตัวอย่างเช่น การออกให้บริการเป็นวิทยากรภายนอก เช่น โรงเรียนในพื้นที่ โดยเฉพาะในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืชผักสวนครัว และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ทั้งนี้ยังได้มีการจัดกิจกรรมร่วมกับนักเรียน เช่น การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง พร้อมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ผัก และปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการและต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังให้บริการด้านการแก้ไขปัญหาและเป็นที่ปรึกษาในพื้นที่ เช่น ด้านประมง ด้านปศุสัตว์ และพืชผัก

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

๑. เป็นวิทยากร ให้กลุ่มนักเรียนในโรงเรียน และชุมชน
๒. สนับสนุนปุ๋ย และเมล็ดผัก กับเด็กนักเรียน หรือผู้ที่มาเยี่ยมชม ศพก.
๓. ให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มาติดต่อ และผู้ที่มาศึกษาดูงาน ในด้านการปลูก การจัดการผัก และปศุสัตว์
๔. ประชาสัมพันธ์ข่าวจากภาครัฐให้แก่คนที่มาอบรม และคนในชุมชน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

๑. ขยายผลองค์ความรู้ให้กับคนอื่นที่สนใจ อย่างเช่น คุณเสถียร คุณเมตตา และคุณครูในพื้นที่
๒. เมื่อเกษตรกรหรือผู้ที่สนใจมาดูงาน สามารถนำความรู้ที่ได้มาต่อยอดได้
๓. มีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกับคนอื่น

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

เป็นวิทยากรด้านการเกษตรให้หน่วยงานอื่น เช่น กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) ปศุสัตว์ กศน.

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

- ๑) ให้แนวทางในการแก้ไขปัญหา ให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง เช่น ทำสวนปาล์มอยู่แล้ว แนะนำให้เลี้ยงสัตว์ ทำประมง
- ๒) เวลาได้ความรู้ใหม่ๆ มีการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นเสมอ เช่น พูดเรื่องหยุดเผา
- ๓) เป็นผู้เชื่อมโยงระหว่าง ศพก. กับหน่วยงานราชการ
- ๔) เป็นเกษตรกรต้นแบบที่มีประสบการณ์ตรง สามารถถ่ายทอดแนวคิด เทคนิค และแรงบันดาลใจให้แก่เกษตรกรรายอื่น

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

การดำเนินงานในฐานะศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) นับเป็นบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคเกษตรในระดับชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง มีความภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดองค์ความรู้ และเป็นต้นแบบให้แก่เกษตรกรรายอื่น ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหนึ่งในความภาคภูมิใจที่เด่นชัด คือ การที่มีเกษตรกรจากพื้นที่อื่น หรือผู้สนใจการพัฒนาเกษตรกรรม เข้ามาขอคำปรึกษา เข้ามาศึกษาดูงาน ณ ศูนย์ที่ดูแลอยู่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับในบทบาทของศพก. ในฐานะแหล่งเรียนรู้ที่มีความน่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ต่อสังคมในวงกว้าง ความรู้สึกยินดีและภาคภูมิใจดังกล่าว เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ยังคงมุ่งมั่นพัฒนาองค์ความรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ และพร้อมเปิดพื้นที่ศูนย์เรียนรู้เพื่อให้บริการแก่ผู้สนใจอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

- เป็นทางการ ในฐานะประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

- ไม่เป็นทางการ

บทบาทการเป็นวิทยากรและผู้ให้ความรู้: การได้รับเชิญจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงโรงเรียนและวัด เพื่อเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านการปลูกพืชผัก สมุนไพร เช่น ฟักทะลายโจร และการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ โดยบางครั้งโรงเรียนอาจขอให้ไปสอนนักเรียนปลูก หรือแม้กระทั่งลงมือปลูกให้โดยตรง เพื่อเป็นต้นแบบการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง

บทบาทผู้สนับสนุนวัสดุ: ได้มอบปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และน้ำหมักชีวภาพให้กับโรงเรียน วัด และชาวบ้านที่สนใจ โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

บทบาทการเป็นผู้ให้คำแนะนำเชิงเทคนิคและการวางแผนการปลูกพืช: ให้คำแนะนำกับเกษตรกรที่มาศึกษาดูงานที่ศูนย์ฯ หรือที่บ้าน โดยไม่ได้ให้คำแนะนำโดยตรงทันที แต่จะสอบถามข้อมูลสภาพพื้นที่ ความต้องการ

ของเกษตรกร และเงื่อนไขอื่น ๆ ก่อนเสนอทางเลือกที่เหมาะสม เช่น กรณีเกษตรกรจากตำบลโนนสมบูรณ์ และบุงคล้า ที่ได้รับคำแนะนำให้ปลูกไผ่กิมซุง ซึ่งเจริญเติบโตไวและสามารถทนน้ำท่วมได้ดี

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

เมื่อได้รับเชิญจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรชุมชน ให้เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตร หรือเมื่อมีคณะบุคคลเข้ามาศึกษาดูงานที่ศูนย์ ก็เต็มใจและความพร้อมในการแบ่งปันข้อมูลเชิงวิชาการ เทคนิคการปฏิบัติ และประสบการณ์ตรง โดยปราศจากการปิดบังหรือสงวนข้อมูล เพื่อให้ผู้เข้ารับการเรียนรู้สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพและพัฒนาการผลิตต่อไป นอกจากนี้หากเกษตรกรที่มาดูงานสนใจพันธุ์พืช ก็สามารถแบ่งปันกันได้

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ข้อคิดจากประสบการณ์ของ "นายกวางทอง ราชี" ผู้ขับเคลื่อน ศพก. ด้วยหัวใจแห่งการเรียนรู้และแบ่งปัน จากการทำงานและพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มาอย่างต่อเนื่อง นายกวางทอง ราชี ได้สั่งสมประสบการณ์และบทเรียนจากการลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดเป็นข้อคิดสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการบริหารศูนย์ฯ และถ่ายทอดให้กับผู้มาเรียนรู้ ดังนี้

๑. "พอจะพูดทุกอย่างที่ทำ"

เป็นการสะท้อนถึงหลักคิดของการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง พอกวางทองเชื่อว่า การจะสอนหรือแนะนำใครให้ทำอะไรได้นั้น จะต้องผ่านการทดลองทำด้วยตนเองมาก่อนเสมอ ไม่ใช่แค่ทฤษฎี แต่ต้องรู้จริงจากการลงมือปฏิบัติ

“ถ้าทำแล้วดี พอจะบอกต่อ แต่ถ้าทำแล้วไม่ดี พอจะบอกว่ามันไม่ดีอย่างไร”

แนวทางนี้ทำให้ผู้มาเรียนรู้มั่นใจในคำแนะนำของศูนย์ เพราะทุกคำที่กล่าวออกมา ล้วนมีพื้นฐานจากประสบการณ์ตรง ทั้งในด้านความสำเร็จและบทเรียนจากความผิดพลาด

๒. "ซื้อก็ขาย ขายก็ให้"

สะท้อนแนวคิดของการแบ่งปันและเกื้อกูลกันในชุมชนอย่างแท้จริง สำหรับของหรือพันธุ์พืชที่มีอยู่ในศูนย์ฯ หากผู้มาเยี่ยมชมต้องการนำไปทดลองปลูก หากมาขอกันดี ๆ พอก็ยินดีให้ฟรีโดยไม่คิดมูลค่า แต่หากใครต้องการซื้อเพื่อสนับสนุนศูนย์ ก็สามารถซื้อได้เช่นกัน

"ไม่จำเป็นต้องซื้ออย่างเดียว ถือว่าเป็นการแบ่งปันกัน"

แนวทางนี้ช่วยสร้างบรรยากาศของความมีน้ำใจและความไว้วางใจภายในกลุ่มเกษตรกรและชุมชน และยังเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่ทำให้ศูนย์เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต ไม่ใช่แค่สถานที่ แต่เป็นระบบนิเวศของความรู้และความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน

ข้อคิดของพอกวางทอง ราชี ไม่ได้เป็นเพียงหลักปฏิบัติส่วนตัวเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางในการสร้างศูนย์เรียนรู้ให้เป็นที่พึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง ผ่านการ "พูดในสิ่งที่ทำ" และ "ให้ในสิ่งที่ทำ" เพื่อส่งต่อความรู้และโอกาสให้กับคนรุ่นใหม่และผู้สนใจในแนวทางเกษตรยั่งยืน

๖. สถานที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย

๑.๑ นายสุวิทย์ บริสุทธิ์	เกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ
๑.๒ นางสาวบุศรินทร์ พุ่มขุนทด	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ
๑.๓ นางสาวนันท์ทิพย์ ทองทิพย์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ
๑.๔ นางสาววิชญา แก้วชัยเถร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ
๑.๕ นางสาวรินนภา สมสนุก	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ
๑.๖ นายเกริกชัย สิทธิอาษา	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ
๑.๗ นางสาวมนต์ณัช แยมยิ่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ
๑.๘ นายวาทัญญู ศรีชาติ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ	สำนักงานเกษตรจังหวัดบึงกาฬ

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๑. เตรียมความพร้อมในการถอดบทเรียน กำหนด วัตถุประสงค์ ด้วยการจัดประชุมคณะทำงานวางแผนการถอดบทเรียน

๒. แลกเปลี่ยนประสบการณ์ / สะท้อนความคิดเห็น

๓. สรุปองค์ความรู้ / บทเรียนที่ได้

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน คือ การสัมภาษณ์ (ถาม-ตอบแบบเปิด) ภาพถ่ายกิจกรรม ใช้กระตุ้นความทรงจำ และสื่อสารผลการทำงาน เพื่อใช้ถ่ายทอดความรู้ต่อไป

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน
 เวลาว่างของเจ้าหน้าที่ไม่ตรงกัน เนื่องจากติดภารกิจ

ภาคผนวก

๑. แผนที่แสดงแผนที่ที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย

: แผนที่แสดงที่ตั้ง ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเมืองบึงกาฬ และศูนย์เครือข่าย ในพื้นที่อำเภอเมืองบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ

ลำดับ	ชื่อศูนย์เครือข่าย
๑	ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายเกษตรผสมผสาน ตำบลวิศิษฐ์
๒	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลโคสี
๓	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) ตำบลค่านาดี
๔	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลนาสวรรค์
๕	ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสาน หนองอาจฟาร์ม
๖	ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงไก่วง ตำบลชัยพร
๗	ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายเกษตรผสมผสาน ตำบลหอคำ
๘	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลหนองเล็ง
๙	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพสินค้าเกษตร ตำบลโนนสว่าง
๑๐	ศูนย์เรียนรู้วิถีสาขากิจชุมชนกลุ่มสมุนไพรบ้านโนนศรีทอง ตำบลโป่งเปือย
๑๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลโนนสมบูรณ์
๑๒	ศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการศัตรูพืชชุมชนและปุ๋ยอินทรีย์ ตำบลบึงกาฬ
๑๓	ศูนย์เรียนรู้เครือข่ายไร่องุ่นพูลสุข ตำบลโนนสมบูรณ์
๑๔	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ ๒ ตำบลโคกก่อง
๑๕	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ ๓ ตำบลโคกก่อง
๑๖	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่จรัสฟาร์ม
๑๗	ศูนย์การเรียนรู้สวนทุเรียน นายบุญเลิศ พลเสนา
๑๘	ศูนย์เรียนรู้ทฤษฎีใหม่เกษตรแบบผสมผสาน หมู่ ๔ บ้านห้วยเรือใหญ่ ตำบลค่านาดี
๑๙	ศูนย์การเรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายอดิศักดิ์ พิณฑา ตำบลหอคำ
๒๐	ศูนย์การเรียนรู้การแปรรูปสินค้าเกษตรบ้านห้วยบอนพัฒนา